

ความเป็นกลุ่มของประชาชนชาวญี่ปุ่น

จากหนังสือ “โครงสร้างสังคมญี่ปุ่น” ของ บุญยง ชื่นสุวิมล ซึ่งแปลจากหนังสือเรื่อง “Nihon Shakai No Kozo” ที่แต่งโดย ศ.ฟุคุตะเคะ ทะดะชิ (Prof. FUKUTAKE Tadashi) กล่าวว่า ประชาชนญี่ปุ่นมีลักษณะชุมชนเป็น “หมู่บ้าน” มาตั้งแต่สมัยก่อน ซึ่งหมู่บ้านเป็น “รากฐานที่ซ่อนเร้นของวัฒนธรรมญี่ปุ่น” เพราะถือว่าเป็นพื้นฐานอันเหนียวแน่น และฝังรากของ โครงสร้างทางจิตใจ ของคนญี่ปุ่นในสมัยต่อ ๆ มาจนถึงปัจจุบัน

ในสมัยโตกุงาวะ (ค.ศ. 1603 - 1867) ในยุคที่ยังมีโชกุนเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศ ได้มีการจัดระเบียบชุมชนโดยจัดรวบรวมที่อยู่ของประชาชนขนาดเล็ก ให้มารวมกับที่อยู่ที่ใหญ่กว่าที่อยู่ใกล้เคียงกัน และมีการจัดระเบียบถิ่นที่อยู่ที่กระจัดกระจายให้มาอยู่ในที่เดียวกัน ซึ่งก็คือหมู่บ้าน หรือ มุระ (MURA: 村)นั่นเอง โดยภายในหมู่บ้านจะมีการกำหนดกฎเกณฑ์ เช่น การจ่ายภาษีพืชผล ดังนั้นเมื่อคนจากหมู่บ้านหนึ่งต้องการเข้าไปทำงานในอีกหมู่บ้านหนึ่ง จึงจะต้องจ่ายภาษีในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับ “เจ้าที่” เช่นภาษีที่ดิน ดังนั้นสิ่งเหล่านี้จึงบีบเพาะให้คนญี่ปุ่นมี “จิตสำนึกหมู่บ้าน” มาอย่างยาวนาน คนในหมู่บ้านสมัยก่อนต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่นช่วยกันสร้างและรักษาระบบชลประทาน เนื่องด้วยอาชีพหลักของคนในสมัยก่อนคือ การเกษตรกรรม จึงต้องมีการรวมตัวกันเพื่อสร้างระบบชลประทาน ช่วยเหลือกันในด้านอื่น ๆ เช่น งานแต่งงาน งานศพ งานเทศกาล การซ่อมแซมหมู่บ้าน ซึ่งกิจกรรมแทบทุกอย่างชาวบ้านจะร่วมมือร่วมใจกันทำ คนในหมู่บ้านจึงมีจิตสำนึกในการเป็น “คนของหมู่บ้าน” อย่างแรงกล้า และแม้วันเวลาจะผ่านไป เมือง และอุตสาหกรรมเริ่มเข้ามามีบทบาท คนในหมู่บ้านหนุ่มสาว เริ่มทิ้งเกษตรกรรมไปทำงานในเมือง แต่ความร่วมมือกันของคนในหมู่บ้าน หรือท้องถิ่นเดียวกันไม่ได้จืดจางหายไป มีการรวมกลุ่มของคนที่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน จนกลายเป็น กลุ่มผู้หญิง กลุ่มเยาวชน กลุ่มทำการผลิตต่าง ๆ มีการประชุม รวมตัวกันของคนในหมู่บ้านไม่ได้แตกต่างจากสมัยก่อนเลย หรือแม้กระทั่ง สังคมได้กลายเป็นสังคมเมืองไปแล้ว แต่จิตสำนึกในการทำเพื่อชุมชน หรือท้องถิ่นของตนก็ยังคงอยู่ในฐานะ “คนของหมู่บ้าน” หรือคนของสถานที่นั้น ๆ ดังนั้น ญี่ปุ่นในสมัยใหม่ที่มีทั้งสังคมเมือง และสังคมท้องถิ่น อันที่จริงก็คือหน่วยสังคมหมู่บ้าน และสมาคมเมือง เป็นชุมชน ที่ได้พื้นฐานจากการสร้างสังคมหมู่บ้านในสมัยก่อนนั่นเอง คนญี่ปุ่นจึงมีจิตวิญญาณในการทำเพื่อกลุ่มอย่างแรงกล้าในทุก ๆ คน

นอกจากความจงรักภักดีต่อกลุ่มแล้ว อีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้คนญี่ปุ่นมีจิตวิญญาณในการทำเพื่อกลุ่ม คือ การมีจิตวิญญาณฝังแน่นอยู่ในคำว่า “กิริ” (義理) ซึ่งก็คือการทำภารกิจ ที่

ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม และทำจนสำเร็จ และ “นินโจ” (人情) คือ ความเป็นมนุษย์ ที่จะต้องมีความรักกลุ่ม ครอบครัว และตนเอง และประชาชนในโออิตะ ซึ่งอยู่ในภาคชนบท จึงมีอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม จึงหนีพ้นความเป็นตัวตน และสำนึกต่อกลุ่ม ความรัก และทำเพื่อชุมชนนี้ไปไม่ได้ ดังนั้น ประชาชนชาวโออิตะ จึงมีความจงรักภักดีต่อท้องถิ่น หมู่บ้านที่ตนเองอาศัยอยู่ และมีความร่วมมือร่วมใจกันทำตามภารกิจของผู้นำหมู่บ้าน จนเป็นส่วนหนึ่งในการประสบความสำเร็จในการฟื้นฟูท้องถิ่นของพวกเขา